

lenobi pripisovati. Potem bi ponehale vse tožbe o zatiranju te in one narodnosti; le tisti bi še kaj pogodrnjali, kateri mislijo, da krivico trpé, ako se jim priloznost odvzame, drugim narodom krivico delati. Pa nič zato, naj le taki možje godrnjajo in kisle obraze delajo, kolikor hočejo, kajti ravno to bo najbolj gotovo znamenje srečne prihodnosti Avstrije naše, če bodo tisti možje ali narodi, ki svoje časti in slave v poniževanju in zatiranju drugih narodov iščejo, v svoji bedaliji in prevzetnosti kisle obraze delali. Nova Avstrija bi se pri tem čedalje bolje počutila, iz vseh sedanjih stisk in nadlog se rešila in toliko slavo in moč zadobila, kakoršne do zdaj še nikdar ni imela. (Dal. prih.)

Šolske stvari.

Zagrebska gimnazija in realka.

Program kraljevske gimnazije v Zagrebu ima na čelu zanimiv spis, kteremu je naslov: „*Sudélovanje kuće odnosno i občine s učilištem u odgojivanji i naobraživanju gimnazijalne mladeži.*“ V njem Miroslav Nagel, učitelj verskega nauka, staršem i skrbnikom na srce polaga dolžnosti, ktere morajo spolnovati, ako hočejo, da v učilnice dosežejo svoj namen, poslednjič jim o kratkem razlaga šolske postave, iz katerih se razvidi upljiv, ki ga morejo starši in njegovi namestniki imeti pri izreji in izobraževanju šolske mladine. — Iz šolskih vesti posnamemo, da se je hrvaški jezik učil v vseh razredih po 3, nemški v prvih dveh razredih tudi po 3 ure, a v vseh viših le po 2. — Učiteljev ima 15. — Predmetje, katerih so se učili le nekteri učenci, bili so: krasopis, risanje, laški i francozki jezik, gimnastika, pevanje i brzopis. — Učencev šteje z začetkom leta 474, konec leta 419; po veri bilo jih je 383 latinsko-, 17 grško-katoliških, 12 pravoslovnih, 7 židov. Razvrstitve po narodnosti ne nahajamo; — štipendistov je bilo 24, učnine oproščenih 289.

Enajsto godišnje izvešče (poročilo) kralj. vélike realke v Zagrebu prineslo je matematičin spis pod naslovom: „*Składnja (Combinationslehre) i nje uporaba kod množilbe i potentovanja sastavljenih algebráičkih izrazah.*“ — Šolske vesti priobčujejo, da se hrvaški jezik v vseh razredih učil po 3 ure na teden, nemški v štirih prvih razredih tudi po 3 ure, v 5. in 6. pa po 2 uri na teden. — Izvanredni predmetje bili so: štenografija, pevanje, laški jezik, telovežba. — Rednih učiteljev ima 12, izvanredne 3. — Učencev bilo je s početkom leta 152, konec leta 136; po veri 110 katoličanov, 11 nezedinjenih grkov, 14 židov, 1 protestant; — po narodnosti 109 Hrvatov, 5 Slovencev, 2 Čeha, 1 Lah, 5 Nemcev. Z realko sklenjena je učilnica za učitelje na malih nesamostalnih realk; bila sta 2 kandidata v prvem i 2 v drugem tečaju. — Društvo za podporo siromašnih realnih učencev prejelo je 287 gold., a izdalo 207 gld. 52 kr. Izvrstni govor, ki ga je konec leta za slovó govoril Dragutin Kössler, učenec 6. razreda, sklepa realkin program.

Da sta oba programa skoz in skoz v domačem jeziku, skoro ni treba opomniti. Nam se je pa še vedno boriti za pravopis slovenskih priimkov in krajinah imen. Žalibože!

Slovniške stvari.

Književnik.

Časopis za jezik i poviest hrvatsku i srbsku i prirodne znanosti. Godina II. svezak I.

Ta časopis so letošnje „Novice“ sicer že naznanile, vendar pa mi bodi dovoljeno, da nekoliko tanše o po-

glavitih njegovih sestavkih govorim. Našim čitateljem bode tak posnetek sedaj morda tem zanimiviši, ker se enaki letopisi imajo tudi pri nas na Matičine stroške sestavljati i izdajati. Začnimo toraj „književnikove“ spise pregledovati!

V prvi razpravi priobčuje dr. Ivan Crnčić starine otoka Krka, po laški Veglia. Kdor je kedaj le prve tri strani Kopitarjevega „Glagolita Clozianus“ prečital, vé, da je Krk imeniten za glagolsko pismenost. I v resnici, gosp. Crnčić nam razun manj zanimivih rimskih napisov i slovanskih spomenikov podaja po svojih mislih važen glagolski napis, kterega je posnel z nekega kamena v cerkvi sv. Lucije „u Drazi Baščanskoj.“ Ta spomenik je že zato imeniten, ker glagolskih napisov ni ravno premnogo i ker, kakor je znano, imajo napisi za razvitje i zgodovino jezika kakor podpora paleografii veliko vrednost. Skrben pretres i ocenjenje njegovo se ima v kratkem iz veštega peresa g. Jagića pričakovati. Ta sestavek pa nam kaže učeno, ali vendar okretno i narodni govorici skoz in skoz zvesto pero g. Crnčića, tako da je prava krasota čitati ga.

V drugi razpravi: „pjesnici hrvatski XVI. vieka“ nadaljuje g. Kukuljević bibliografije starih dubrovaških pesnikov, ki so pisali pred zlato dōbo Gundulića ter opisuje njih življenje i spise, — delo jako zaslužno za slovstvoslovesce jugoslovenske. Enako važnost, nu za zgodovinarje, ima tretja razprava dr. Fr. Račk-ega: „ocjena starijih izvora za hrvatsku i srbsku poviest srednjega vieka“, v kateri imenovani povestničar pretresuje domače leto — i zgodovisce XIV. vieka.

Četrto razpravo: „o rodjenicah ili sudjenicah“ je napisal našemu slovstvu že znani g. prof. M. Valjavec. Razun kratkega, pa jedrnatega i razvidnega posnetka vsega tega, kar je imenovani pisatelj sam v „narodnih pripovedkah u i oko Varaždina“ i v „Slavische Bibliothek“ priobčil ter po slovenskih listih razglasil ali našel, še primerja g. Valjavec imenovane bitnosti enakim prikaznim srbskega, nemškega, grškega i latinskega basnoslovja, tako, da dobiš jasen pojem (begriff) tega zanimivega pretmeta.

V peti razpravi: „Hrvati na izmaku XV. i na početku XVI. vieka“ nas pelje gosp. Mesić v tiste burne čase nazaj, ko so se Hrvatje zdaj s Turkom, zdaj z ljudovladō sv. Marka bili, zdaj ogrskim, zdaj nemškim kraljem v pest prihajali, pak vendar v kljub tolikim zunanjim i notranjim nevarnostim samosvojnost ohranili. Gosp. pisatelj nam podaja živo sliko tadanjega plemstva hrvaškega i njegove navskrižne politike. Tudi o Slovencih zveš marsiktero iz tega mikavnega spisa.

V šestem sestavku razvija gosp. Vatroslav Jagić „slovensko jezikoslovje“ z oziri na filologijo grško i nemško. Pisatelj nam kaže, koliko truda, časa i zmot je trebalo, dokler se ni prišlo na pravo pot, po kateri se imajo jezikove prikazni razlagati. Posebno poučno je to, kar g. Jagić o slovanskem jezikoslovju ruskega i „hrvatsko-srbskega“ naroda piše. Premnogo stvari vsega prematranja vrednih je tu razloženih, i jaz ne morem dosti živo priporočiti tega sestavka našim jezikoslovcem, ker še, žalibože! tudi mi Slovenci dandanašnji po enakih tamnih potih blodimo, kakor nekđaj Rusi i Srbo-Hrvatje. Inako pa je ta spis jasno znamenje razširjene i vsestranske učenosti i bistroumnosti gospoda pisatelja. Jako ljubo bi nam bilo čitati kmalu nadaljevanje tega predmeta, posebno o najnovejšem jezikoslovstvu.

Enak imenovanemu predmetu je, — da Veberovo obrano „o hrvatskem stihotvorstvu“ kakor manj važno preskočim, — spisek našega g. Ivana Macuna: „razvitak slovenske slovnice.“ Gosp. pisatelj nam na drobno popisuje zdržek (inhalt) Bohorićeve prve slovenske slov-